

YORUMLAYICI PARADİGMA YAKLAŞIMI

KAVRAMLARIYLA SİNEMA SANATI ÜRETİMİNE

BAKIŞ

İnci YAKUT ¹

ÖZET

Bu çalışmada yorumlayıcı paradigmaya özgü bazı temel ilke ve kavramların kurumsal hizmet üretimi yapan uygulama alanları olarak sinema üretimi sürecine ve storyboard üretimine yansımaları incelenmiş ve böylece paradigmanın uygulanabilirliği de değerlendirilmiştir. Araştırma bu yönüyle betimsel bir çalışma olup eleştirel literatür değerlendirmesi yapılmıştır. Bu uygulama alanları amaçları itibarıyla kurumsal hizmet üretimi yapan çalışma alanları olarak ele alınmış olup yorumlayıcı paradigma bağlamında hizmetin içinde geliştiği sosyo-kültürel çevre ve fiziksel-teknik çevre de sosyal inşanın olduğu mikro yapılar olarak görülmüştür. Bu çalışmada sinema üretimi sürecinin ve storyboard üretiminin tüm hizmet üretimi aşamalarının gerçekleştiği çevrelerde (sosyo-kültürel ve fiziksel-teknik) etkileşim, katılım, kültürel görecelik, değişim gibi yorumlayıcı paradigmaya özgü bazı temel ilke ve kavramların sözkonusu alanlara nasıl uygulanabileceği ortaya konulmuştur. Araştırma yorumlayıcı paradigmanın hizmet üretimi alanları gibi uygulama alanlarına yansıtabilme durumlarını ve uygulanabilirliğinin, yani, ortaya attığı kavram ve ilkelerin somut hale dönüştürülebilmesinin mümkün olduğunu göstermesi bakımından önem taşımaktadır. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden hizmet üretim sürecinin her aşamasında yararlanılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Yorumlayıcı Paradigma, Hizmet Üretimi Süreci, Mikro Sosyal İnşa, Etkileşim, katılım, Sosyo-Kültürel Çevre, Fiziksel-Teknik Çevre, iletişim, Sinema Üretim Süreci, Storyboard Üretimi, Nitel Araştırma

¹ Doç.Dr. Kocaeli Üniversitesi, İletişim Fakültesi, Radyo Sinema Televizyon Bölümü, inciyakut(at)hotmail.com

A VIEW ON CINEMA ART PRODUCTION WITH INTERPRETATIVE PARADIGM CONCEPTS

ABSTRACT

In this study, it has been examined the reflections of the basic principles and concepts of interpretative paradigm on cinema production process and storyboard production which makes institutional service production as two application areas. The research is a descriptive study and it has been made the critical literature evaluation. It has been addressed these two application areas as working areas making institutional service production. The Socio-Cultural and physical techniques environments from interpretative paradigm perspective are micro tructures which develops social constructions in. In this study it has been determined how to apply the concepts and principles such as interaction, participation, cultural relativism depending on interpretative paradigm to the environments (the Socio-Cultural and physical techniques) which take places the whole stages of service production of cinema production process and storyboard production. It is important that this study is to show the reflections on the application areas and applicability of interpretative paradigm. It has been suggested to be benefitted from the qualitative research methods in each stage of production process.

Keywords: Interpretative Paradigm, Service Production process, Mikro Social Constructions, Interaction, Participation, Socio-Cultural Environment, physical- techniques environ- ments, Communication, cinema production process Storyboard Production, Qualitative Research.

GİRİŞ

Bu çalışma yorumlayıcı paradigmaya özgü bazı temel ilke ve kavramlar yoluyla, iletişim hizmeti sağlayan kurumsal hizmet üretimi alanları olarak sinema üretimi süreci ve storyboard üretiminin değerlendirilmesi amacıyla yapılmıştır. Bu yönüyle araştırmada aynı zamanda yorumlayıcı paradigmanın uygulanabilirlik özelliği hakkında değerlendirme yapılması amaçlanmıştır.

Yorumlayıcı paradigmanın ortaya koyduğu kavram ve ilke, teori ve yöntemlerden hem bilimsel ve uygulamaya dönük araştırmalar yapmada hem de bireylerin katılımını sağlayıcı etkili kurumsal hizmet üretimleri yapmada yararlanılabilir. Yorumlayıcı paradigma bağlamında araştırmalar hem bilimsel - akademik araştırmalar çerçevesinde mikro sosyal gruplar içinde bireylerin etkileşimlerinden ortaya çıkan olayları ve ilişkileri anlamak için hem de uygulamaya dönük araştırmalar çerçevesinde, belirli mikro sosyal gruplarda ortaya çıkan durum ve sorunları, bireylerin etkileşim ve katılımları ile tespit edip bunlara birlikte etkili çözüm yolları bulmak için yapılmaktadır. Bununla birlikte toplumsal hayatta kurumsal hizmet üretim alanlarındaki çalışmalarda da yorumlayıcı paradigmadan yararlanılabilmekte ve buna göre hem hizmetlerin oluşturulması ve geliştirilmesi aşamalarında hem de hizmetlerin değerlendirilmesi aşamalarında bireylerin görüş, düşünce, duygu, istek, ihtiyaç ve beklentilerinin gözönüne alarak hizmet sürecinin tüm aşamalarına onları dahil edip etkileşimli olarak katılımlarının sağlanmasına çalışılmakta ve böylece hizmetlerin bireylere yönelik etkililiğinin, verimliliğinin ve yararının önemli ölçüde artırılabilmesine olanak sağlanabilmektedir.

Yorumlayıcı paradigmanın toplumsal hizmet üretim alanlarında mikro yapılarda uygulanabilmesi için bu paradigmanın öne sürdüğü bireyi, etkileşimi, katılımı, kültür ve değeri, göreceliği, dinamizm ve dönüşebilirliği v.s. öne çıkaran ilke ve kavramların hizmet üretiminin her aşamasında uygulanmasına çalışılarak plan - program ve değerlendirmelerin yapılması ve bunların sürekli olarak bireylerin katılımı ile izlenmesi önem taşımaktadır. Bunun yanında kurumsal hizmet üretimlerinin tüm aşamalarında yorumlayıcı paradigma bağlamında nitel araştırmaların yapılmasına gerek duyulabilmektedir. Nitel araştırma yöntemleri ile kurum işleyişlerinde mevcut durum ya da sorunların belirlenebilmesi, değişikliğe ve yeniliğe ihtiyaç duyulan alanların ortaya çıkarılması, sorunlara farklı açılardan bakan çözüm yollarının aranabilmesi mümkün olabilecektir.

Çalışmada iletişim hizmeti sağlayan uygulama alanları olan sinema üretimi süreci ve storyboard üretiminin yorumlayıcı paradigma açısından değerlendirilmesinde eleştirel literatür çalışmasından yararlanılmıştır. Çalışma bu yönüyle betimsel bir çalışmadır. Çalışmanın birinci bölümünde yorumlayıcı paradigmaya özgü bazı temel kavramlar ve ilkeler ele alınmış ve sırasıyla diğer bölümlerde de bir mikro sosyal inşa alanı olarak sinema üretimi süreci ve yorumlayıcı paradigmadan Storyboard (Resimli Öykü Taslağı) üretimine bakış konuları incelenmiştir.

1. Yorumlayıcı Paradigmaya Özgü Bazı Temel Kavram ve İlkeler ve Hizmet Üretim Süreci

Sosyal bilimlerde yorumlayıcı paradigma, toplumsal yaşam alanında bireyler arası ilişkiler sonucu meydana gelen olayları gündelik hayatın pratik alanına indirgeyerek onlara mikro yapılar içinde etkileşim halinde bulunan bireylerin düşünce, duygu, algı dünyasından bakıp eylemlerin ve olayların anlamlandırılmasını ve betimlenmesini sağlama amacını güden ve bu amacını gerçekleştirmek için de konu ve olayları ele alma anlayışını gösteren uygun kavram ve ilkeler, kurallar, teoriler, yöntem ve metodlar ortaya koyan önemli bir yaklaşımdır.

Bu yaklaşımı diğer sosyal bilim yaklaşımlarına yaklaştıran yönü, bilimsel bir anlayışla beslenen bir paradigma olması ve bu nedenle bir dereceye kadar gerçek hayattaki toplumsal yaşam alanlarındaki olaylardan beslenen kanıtlanmış hipotezler dizgesi, yani teorilerle gelişmesi ve meydana gelecek olan benzer toplumsal olayları da bu oluşmuş teorilerle açıklama çabasına girmesidir. Ancak yorumlayıcı yaklaşımın diğer sosyal bilim yaklaşımlarından ve özellikle pozitivist paradigmadan en önemli farkı gerek teorilerin oluşması sırasında gerekse oluşmuş teorilerle gelecek benzer toplumsal olayları açıklama safhalarında toplumsal olayların gündelik hayatın mikro sosyal yaşam alanlarında bireylerarası ilişkiler sonucu meydana geldiğini vurgulayarak bireyleri anlama beklentisiyle hareket etmesi ve bireylerin toplumsal hayattaki olayları anlamlandırma biçimlerine ve bunun nedenlerine odaklanmasıdır. Bu odaklanma yorumlayıcı yaklaşımın bilimsel anlayışta temel olan teori oluşturma ve oluşan teorilerle olayları açıklama safhalarını değişime uğratmakta, buna göre bu safhalar bir süreç olarak devam ederek bir kesinlik ve bitmişlik sağlamamakta, bireylerin dünyayı algılama ve anlamlandırma çeşitliliği ile değişime ve dönüşüme açık olmakta ve sürekli gelişmektedir. Toplumsal olayların öznesi olan bireylerin olaylarla ilgili birbirlerinden farklı dönüşüm ve devinim halinde olan düşünce, duygu ve algı dünyaları ile bunların doğrultusunda gerçekleşen eylemlere ve farklı sosyo-kültürel değerlere sahip olmaları araştırmacıların sözkonusu olayları anlama çabalarını, yani, metodolojik

olarak araştırma sürecini de etkilemekte ve buna göre araştırmada uygulanacak yöntem ve metodların dönüşüme ve değişime olanak sağlayıcı, bireyi ait olduğu mikro ölçekte sosyo-kültürel grubuyla bir bütün olarak gören ve bireyler arası ilişkilerde karmaşık ilişkiler ağını ortaya çıkaracak tekniklerle çalışılmasını gerekli kılmaktadır. Toplumsal olayların oluşturucusu ve dönüştürücüsü olan bireyleri anlama çabası toplumsal olayların betimlenmesine ve bunun içinde bireylerin mikro sosyallikler içinde karmaşık ilişkiler ağına katılımlarının sağlanmasına olanak tanıyabilecektir.

Günümüzde toplumsal yaşamın her alanında etkileşim ve katılımın sağlanmasına giderek artan şekilde duyulan ihtiyaç kurumsal hizmet üretimin her aşamasında (hizmetin belirlenmesi ve oluşturulması, geliştirilmesi, değerlendirilmesi-izlenmesi, yenilenmesi, yararlanılması v.s.) katılıma ve etkileşime olanak sağlayıcı sosyo-kültürel çevre ve teknik-fiziksel çevrenin hazırlanmasını gerekli kılmaktadır. Hizmeti oluşturup-geliştiren ve değerlendiren ve hizmetlerden yararlanan bireylerden oluşan küçük gruplar sosyo-kültürel çevreyi oluşturmakta ve bu sosyo-kültürel çevrenin içinde bulunduğu fiziksel mekanlar ve burada hizmeti üretmek için kullandıkları araç-gereçler de teknik-fiziksel çevreyi meydana getirmektedir. Sözkonusu çevrelerde bulunan bireylerin ihtiyaç, istek ve beklentilerine, düşünce, görüş ve duygularına uygun üretimlerin birlikte katılarak yapılması üretimin daha etkili ve verimli olmasını ve üretim çıktısından daha büyük yarar sağlanabilmesine olanak tanıyacaktır. Toplumda karmaşık ilişkiler ağını oluşturan mikro sosyal yapılar içinde yer alan az sayıda ya da görece olarak çok sayıda bireylerin etkileşim ağı yer almakta ve mikro yapılar demografik ve kültürel özellikleriyle birbirlerinden farklı oluşumlar sergilemektedir. Bir mikro yapıda oluşan sosyo-kültürel ve teknik-fiziksel çevre diğerinden farklılık gösterebilmektedir. Bu nedenle günümüzde mikro yapılarda aynı alanda dahi olsa üretilen kurumsal hizmet üretiminin niteliği katılım ve etkileşim özelliklerine, sahip olunan alt kültüre, bireylerin demografik özelliklerine ve yeteneklerine, kurumsal amaçlara, ihtiyaç oluştuğunda değişebilme- dönüşebilme kabiliyetine göre farklılaşacaktır.

Dinamik kişiler arası inşa süreçleri ile sosyal pratiklere-deneyimlere odaklanma ve hayatın çoklu yorumlarını arama isteği yorumlayıcı yaklaşım içinde mikro sosyal inşacılık kavramını ortaya çıkarmıştır. (Burr, 2012: 21) Bireyler bilgiyi kendi aralarında inşa ettiklerinden gerçek de dünyaya dair nesnel şekilde yapılan gözlemlerin neticesinde ortaya çıkan birşey olmayıp insanların birbirleri arasında sürekli anlaştıkları, kendi karşılıklı etkileşimleri ve sosyal süreçler doğrultusunda dünyayı anlama yolu olarak kabul ettikleridir. (Arkonaç, 2008:44-45) Bu durumda eylem de bu inşaya uygun olarak gerçekleşmekte ve böylece her farklı inşa farklı türden eylemi meydana getirmektedir. Ayrıca insanı ve eylemlerini

anlamanın bütün yolları tarihsel ve kültürel olarak göreceli olup anlama ortaya çıktığı kültürde o tarihlerde geçerli olan sosyal ve ekonomik şartların bir ürünüdür. P.Rabinow ve W.Sullivan'a göre kültür insan dünyasını kuran ortak anlamlar, pratikler ve semboller bütünü olup kendini her zaman çok sesli ve çok belirlenmiş olarak göstermektedir (Rabinow ve Sullivan, 2008, 17).

Yorumlayıcı yaklaşımla bağlantılı araştırma yöntemi olan nitel yöntemler ve metodları mikro yapılar içinde sosyo-kültürel çevrede etkileşim halinde bulunan bireylerin düşünce, duygu ve algı dünyalarına inerek dünyaya ilişkin anlamlandırmalarının ve deneyimlerinin, etkileşimin organize edilme biçiminin ve kültürel farklılıkların anlaşılmasını sağlamaktadırlar (Silverman, 2012:122-131).

Günümüzde toplumsal yaşamın her alanında etkileşim ve katılımın sağlanmasına giderek artan şekilde duyulan ihtiyaç katılıma ve etkileşime olanak sağlayan sosyo-kültürel ve teknik-fiziksel çevrelerin de hazırlanmasını gerekli kılmaktadır. Bu çevrelerin hazırlanmasında pek çok sosyo-psikolojik yöntemden yararlanılabilir ki bunlardan biri de bireyler arasında empatik iletişimin kurulabilmesidir. Empatik iletişim kurulması gerek nitel araştırmalarda (temel-akademik araştırmalar ya da sorun çözmeye yönelik uygulamalı araştırmalar) bireylerin dünyayı nasıl anlamlandırdıklarının daha doğru anlaşılması için gerekse bireylere yönelik hizmet sunma çalışmaları olarak kurumsal hizmetlerde bireylerin bir konu-durumla ilgili düşünce, görüş, beklenti, istek ve ihtiyaçlarının doğru bir şekilde tespit edilerek onlara daha sağlıklı hizmetlerin sunulabilmesi için gerekli olmaktadır. Nitel yöntemler perspektifinden bireylerin dünyayı nasıl yorumladıklarının anlaşılabilmesi için araştırmacıların ya da kurumsal hizmet sağlayıcıların çalıştıkları bireylerle öncelikle empati yoluyla iletişim kurmaları oldukça önem taşımaktadır. Empati kurulabilmesi için empati kuracak kişinin öncelikle bir an için kendisini karşısındaki bireyin (empati kurulacak kişinin) yerine koyması ve onun rolüne girmesi , olaylara ve dünyaya onun bakış açısıyla bakması, olayları onun gibi algılamaya ve yaşamaya çalışması, dolayısıyla bireyin fenomenolojik alanına girmesi gereklidir. (Dökmen, 2005:135-136) Her bireyin kendine özgü bir fenomenolojik alanı olup birey kendisini ve çevresini kendine özgü biçimde algılar ve bu algısal yaşantı öznelidir. Bilişsel perspektif alma ile bireylerin düşüncelerini ve duygusal -algısal perspektif alma yoluyla da onların duygu ve algılarını doğru olarak anladıktan sonra empati kuran kişinin empati kuran kişinin zihninde oluşan empatik anlayışı karşısındaki kişiye iletmesi gerekir. (Dökmen, 2005:136-138) Bundan sonraki adım ise karşımızdaki bireylere hem sözlü iletişimi (dil/konuşmak) hem de sözsüz iletişimi (beden dili-jest ve mimikler) kullanarak empatik tepki vermek, yani onu anladığımızı ifade etmektir.

2.Bir Mikro Sosyal İnşa Alanı Olarak Sinema Üretimi Süreci

Yorumlayıcı paradigmanın ortaya koyduğu kavram ve ilke, teori, yöntem ve metodlardan bireylerin katılımını sağlayıcı etkili kurumsal hizmet çalışmalarını yapmada yararlanmak mümkündür. Yorumlayıcı paradigmadan iletişim biliminin bir uygulama alanı ve dolayısıyla bir kurumsal hizmet üretim alanı olan sinema üretimine bakıldığında öncelikle bu üretimin yapıldığı mikro sosyal çevrelere bakmak ve bu çevreleri de sosyal insanın olduğu mikro yapılar olarak ele almak gerekir. Yorumlayıcı anlayış genel olarak iletişim biliminde özel olarak da sinema alanında iletişim hizmeti üretimi sürecinin iletişim mesajının hazırlanması, mesajın oluşturulup iletilmesi ve mesajın izleyiciler tarafından alınması ve geri bildirimi aşamalarında katılımın ve etkileşimin sağlanmasının önemini ortaya koyan bir yaklaşım olarak ortaya çıkmaktadır.

Günümüzde toplumsal yaşamın her alanında etkileşim ve katılımın sağlanmasına giderek artan şekilde duyulan ihtiyaç toplumsal yaşamla içiçe ve bütünleşik bir konumda bulunan kitle iletişimi alanlarında da kendini göstermektedir. Buna göre sinema alanının tüm hizmet üretimi aşamalarında toplumsal katılıma ve etkileşime olanak sağlayıcı sosyo-kültürel ve teknik-fiziksel ortamların hazırlanması önem taşıyan bir konu haline gelmiştir. Yorumlayıcı paradigmanın bireyi, etkileşimi, kültürü ve değeri, göreceliği, katılımı, dinamizmi öne koyan temel ilke ve kavramlarının sinema alanındaki hizmet üretim aşamalarına uygulanmasına çalışılarak plan - program ve değerlendirmelerin yapılması ve bunların sürekli yine bireylerin katılımı ile izlenmesi önem taşımaktadır.

Bir kitle iletişim aracı olan sinema üretim süreci, içinde açık ve örtülü mesajların barındığı genellikle öykülü bir anlatının sinema diline özgü tekniklerle sosyo-kültürel ve fiziksel-teknik bir çevrede işlenerek izleyiciye aktarımı ve izleyicinin de bu anlatıyı alımlaması ve hemen sonrasında da tepki göstererek doğrudan ya da gecikmeli ve dolaylı olarak geribildirimini gerçekleştirilmesi şeklinde meydana gelmektedir. Sinema üretim süreci yapım öncesi hazırlık aşaması, yapım sırası çekim aşaması ve yapım sonrası kurgunun yapılması ve sonrasında da iletilerin alınması aşamasından oluşmakta olup yorumlayıcı yaklaşımı bu üç aşama içinde değerlendirebiliriz. Sinemanın yapım öncesi, yapım sırası ve yapım sonrası hizmet üretimi aşamalarında belirlenecek hizmetlerin oluşturulması ve geliştirilmesi ve sonrasında da hizmetlerin değerlendirilmesinde gerek hizmetleri yapan gerek se bu hizmetlerden yararlanan tüm bireylerin görüş, düşünce, duygu, istek, ihtiyaç ve beklentilerinin gözönüne alarak hizmet sürecinin tüm aşamalarına onları dahil edip etkileşimli olarak katılımlarının sağlanmasına çalışılması önem taşıyan bir konudur. Hizmet üretimi sürecinin aşamalarına katılımları sağlanan bireyler üretimine katkıda bulundukları hizmetlerden en büyük yararı ve verimi sağlayabileceklerdir.

Sinema üretiminin hizmet üretimi aşamaları olan özellikle yapım-çekim öncesi aşaması ve yapım sırası çekim aşaması mikro yapıda küçük bir grup içinde gerçekleşmekte olup bu mikro yapılar sosyo-kültürel ve fiziki-teknik bir çevreye sahiptirler ve bu çevrelerde ekip çalışması ve işbirliği halinde çalışılması önem taşımaktadır. Sözkonusu hizmet üretimi aşamalarında sosyo-kültürel çevreyi hizmeti üretenler ve hizmetten yararlanıp geri bildirim yapan bireyler , hizmetin yapıldığı fiziksel -teknik çevreyi de hizmeti üreten bireylerin üretim için bulundukları fiziksel mekanlar (iç mekan, dış mekan v.s.) ve yine üretim için kullandıkları araç-gereçler (kamera, ışıklandırma-aydınlatma cihazları, bilgisayar , yazılım v.s.) oluşturmaktadır.

Sinema üretim sürecinde hazırlık aşaması hizmet üretim sürecinin diğer aşamalarının belirleyicisi olup burada oluşacak eksiklikler ya da hatalar dolayısıyla diğer aşamaların da eksik ve hatalı olmasına yol açacak ve sinema üretiminden istenilen sonuç elde edilemeyecektir. Bu yönüyle hazırlık aşaması denilen birinci aşama sinemanın tasarım ve plan aşamasını oluşturmaktadır. Bu hizmet aşamasında yapılacak çalışmalar öncelikle filme özgü bir tema ve konunun seçilmesi ve bununla ilgili kapsamlı araştırmaların yapılması , konunun bir anlatı içinde öyküleştirilerek senaryonun oluşturulması (senarist ve/veya yönetmen), sonrasında da senaryo içinde geçen tüm karakterler için oyuncuların, oyunun geçeceği mekan ve dekorlar ile oyuncuların kostüm ve makyajlarının ve sinematografik tüm araçların (kameralar, ışıklandırma ve aydınlatma cihazları, kurgu-montaj v.s.) ve bunları kullanacak tekniklerin hazırlanması sözkonusu olmaktadır. Burada hizmet üretenlerin bulundukları mikro çevrelerde olayları,işleri, ilişkileri ve sorunları nasıl anlamlandırdıklarının daha doğru anlaşılması ve bireylerin konu-durumla ve sorunla ilgili düşünce, görüş, beklenti, istek ve ihtiyaçlarının doğru bir şekilde tespit edilerek onlara daha sağlıklı hizmetlerin sunulabilmesi için etkili yöntemlerin uygulanması ile ilgili çalışmaların yapılması önem taşır. Bu yöntemlerden biri olan hizmet üretenler ve hizmeti alımlayanlarla empatik iletişimin kurulması yöntemi ile onları ve eylemlerini içinde bulundukları sosyo-kültürel ortamlarında bilişsel, duygusal-algisal dünyaları ile doğru bir şekilde anlamak ve buna göre cevap verip gerekli düzenlemeleri (durumu-konuyu doğru algılamalarına yardım etme, sorunlara çözüm bulmaları için alternatifler sunma, varsa hatalarını anlamalarına yardımcı olma v.s.) yapmak mümkün olabilmektedir.

Yorumlayıcı yaklaşımdan yapım öncesi hizmet üretimi aşamasındaki sanat tasarımı çalışmalarına ve özellikle mekan-dekor ve kostüm tasarımı çalışmalarına bakıldığında mekan-dekor ve kostüm tasarımlarının mikro sosyal yapı içinde sosyo-kültürel ve fiziksel-teknik çevrede yapıldığı, tasarımcı, oyuncu , senarist, yönetmen ve teknik elemanlardan oluşan ekibin sosyo-kültürel çevreyi oluşturarak etkileşim halinde bulunduğu ve bu ekibin aynı zamanda içinde bulundukları fiziksel-

mekandan ve kullandıkları araç-gereçlerden oluşan bir fiziksel-teknik çevreye sahip oldukları görülmektedir. Mekan-dekor üretimi ve kostüm üretimi sinema üretim sürecinin ilk aşaması olan hazırlık aşamasında tamamlanması gereken çalışmalardır. Gerek mekan-dekor üretimi gerekse kostüm üretiminde yer alan aşamalar tasarımların oluşturulması , oluşturulan tasarımlardaki bilgilerin sinema üretim sürecinde rol alan diğer ekip çalışanlarına iletilmesi ve sonrasında da onlardan tasarımla ilgili geri bildirim alınmasıdır. Tüm bu aşamalar tasarımcılar ve tasarımdaki bilginin sunulduğu diğer elemanlardan oluşan etkileşimli bir sosyo-kültürel çevreyi ve onların içinde bulundukları uygun koşullarda bir fiziksel mekanı ve kullanışlı araç-gereçlerden oluşan fiziksel-teknik çevreyi gerekli kılmaktadır.

Yorumlayıcı yaklaşıma göre bireyler giysi ve modayı içinde bulundukları kültüre göre ve mikro yapılarıdaki etkileşime göre farklı olarak anlamlandırmakta, onların ne zaman, nerede ve nasıl giyileceğini ve sembolik değerlerini de yine etkileşim sonucu kurgulayarak inşa etmektedirler. (Kawamura, 2011: 27, 45-48, 108). Yorumlayıcı yaklaşımdan sahne tasarımına bakıldığında her durumun ya da olgunun kendine özgü mekan-dekor ve kostümü olduğu ve bunun o duruma ya da olguya bizi yakınlıktırdığı görüşü kabul görmeyip özellikle son zamanlarda giderek öne çıkan psikodrama teknikleriyle de eserin duygu ve gerçekliği içine girilerek mekan - dekor ve kostüm tasarımına bu şekilde ulaşmanın mümkün olabileceği öngörülmektedir.(Altınay, 2011: 129-137) Mekan - dekor ve kostüm tasarımı ile ilgili psikodrama uygulamalarında sahnede rol değiştirmeler (yazarın yerine geçen tasarımcı, yönetmen ve oyuncular, baş karakter yerine geçen tasarımcılar gibi) ve yan karakterleri oynayan oyuncuların rollerine girmeleri yoluyla yazar ve metnin daha iyi anlaşılması, eserin duygusuna ve ana temalarına daha çok yaklaşılması ve mekan-dekor ve kostümlerin oyuncular tarafından bireysel olarak keşfedilerek onlar hakkında farklı açılardan daha detaylı bilgi toplanmasına olanak sağlanabilmektedir. Oyuncuların üzerlerinde bulunan kostümlere ilişkin gördüklerini en ince ayrıntılarına kadar anlatmaları ve olaylar, durumlar ve kendilerine ilişkin genel duygularına karşılık gelecek giysileri belirlemeleri ile sahnede kullanılacak kostümlerin son halini almasına önemli katkıda bulunulur. (Altınay, 2011: 138)

Sinemada yapım sonrası hizmet üretimi aşamalarından alımlama aşamasında üretilen hizmetten yararlanan izleyiciler de sinema hizmet üretim sürecinin önemli bir grubunu oluşturmaktadır. izleyiciden iletilen mesajı alımladıktan sonra tepki göstererek bir şekilde geribildirimini sağlaması beklentisi izleyicinin sinema üretiminin bütünleşik ve aktif bir parçası olduğunu bize göstermektedir. Burada izleyicileri de yorumlayıcı yaklaşımla ele alıp onları farklı demografik ve sosyo-

kültürel niteliklere sahip mikro yapılar içindeki etkileşimleriyle değerlendirebiliriz. Bu mikro yapılarda bireylerin izleme eylemini birlikte yaptıkları ve mesajı tartıştıkları yakın çevreleri sosyo-kültürel çevreyi oluşturmakta ve bunu yaparken içinde bulundukları mekanlar ve izleme için kullandıkları cihazlar fiziksel-teknik çevreyi meydana getirmektedir. Ayrıca izleyicilerin geribildirim sağlamak için iletiyi oluşturan kaynak durumundaki mikro yapılarla etkileşim yoluyla oluşturdıkları çevre de sosyo-kültürel çevreyi ve geri bildirim için kullanılan mekanlar ve araç-gereçler de fiziksel-teknik çevreyi kurmaktadır. Bu durumda izleyiciler öncelikle iletileri yakın çevrelerinde izleyen ve/veya kişiler arası iletişim yoluyla birbirleriyle tartışıp deneyimleriyle bağlantı kurup anlamlandırmaya çalışan ve yeni anlamlar yaratan ya da anlamları yeniden inşa eden ve böylece sürekli devinime yol açarak hareket eden aktif bireylerdir. Ayrıca izleyicileri, iletileri oluşturan kaynak durumundaki diğer mikro yapılar olan sinema örgütlerine bireysel ya da grupsal olarak ulaşarak burada da iletişim ağı (yüzyüze, internet v.s.) içinde iletilerin kendilerinde oluşturduğu anlamları ve iletiye yönelik olumlama ya da olumsuzlama durumlarını onlara göstererek tepkimeye ve değişime olanak sağlayan bireyler olarak görebiliriz. İzleyicilerin dahil oldukları mikro yapıların sosyo-kültürel ve sosyo-psikolojik farklılığı verilen tepki ve geribildirimlerde de farklılıkları ortaya koyacaktır. Farklı mikro yapılarda mesajın çoklu okumaları mesajı ileten kaynağın -sinema örgütü- birbirinden farklı çoklu değerlendirmeler almasına neden olacaktır.

3.Yorumlayıcı Paradigmadan Storyboard (Resimli Taslak) Üretimine Bakış

Yorumlayıcı paradigma perspektifinden storyboard üretimi genel olarak sosyal bilimlerde özel olarak da iletişim alanında ve sinema üretim sürecinde uygulanan bir hizmet üretim alanı olup bu hizmet üretimi sosyal insanın oluştuğu bir mikro yapıda gerçekleşmektedir. Storyboard üretimi sinema üretim sürecinin ilk aşaması olan hazırlık aşamasında tamamlanması gereken bir çalışmadır. Storyboard üretimindeki aşamalar ise storyboard tasarımının oluşturulması , oluşturulan tasarımdaki bilginin sinema üretim sürecinde rol alan diğer ekip çalışanlarına iletilmesi ve sonrasında da onlardan tasarımla ilgili geri bildirim alınmasıdır. Tüm bu aşamalar tasarımcılar ve tasarımdaki bilginin sunulduğu diğer elemanlardan oluşan sosyo-kültürel çevrede ve onların içinde bulundukları fiziksel mekan (iç mekan, dış mekan v.s.) ve kullandıkları araç-gereçlerden (bilgisayar, yazılım, pano, kâğıt v.s.) oluşan fiziksel-teknik çevre içinde gerçekleşmektedir. Storyboard üretiminin görsel bilginin oluşturulması-geliştirilmesi, aktarılması ve değişimi aşamalarında etkileşim, katılım, kültür, görecelik, değişim gibi oluşumlara olanak tanınarak hareket edilmesi ve buna göre üretimin gerçekleştirilmesi hizmetin etkililiğini, verimliliğini ve bundan sağlanacak yararı artıracak, üretimle ilgili

beklentileri daha çok karşılayabilecektir. Storyboard üretiminin her aşamasına dahil olan ekip bireylerinin-çalışanların ihtiyaç, istek ve beklentilerine , düşünce, görüş ve duygularına başvurarak görsel bilginin oluşturulması, sunulması ve değerlendirilmesi grubun üretimle ilgili sorumluluğunu da ortaya koymaktadır.

Storyboard üretimini sinema üretim sürecindeki diğer üretimlerden (mekan-dekor, kostüm, ışıklandırma, ses , oyun v.s.) farklı kılan unsurları yapım öncesi aşamasından yapım sırası çekimi yapılacak sahnelerde olması istenilen önemli dramatik ve sinematografik unsurların ön görselleştirmesinin yapılarak resimli taslaklar halinde sahnelerin oluşturulması, bu yolla sahnelerin diğer ekip çalışanlarına (oyuncu, yönetmen, sanat yönetimi , teknik elemanlar v.s.) tanıtılması, gerekirse ihtiyaç ve öneriler doğrultusunda sahnelere ve çekime dair planların yeniden düzenlenip değişikliklerin yapılması ve böylece çekimle ilgili tüm hazırlıkların çekim öncesinde tamamlanmasıdır. Sinema alanı için üretilen storyboardlar önceden oluşturulan teması/konusu olan bir öykünün nasıl geliştiğini görsel olarak göstermek için kullanılan resimli taslaklar olup öykünün anlatı yapısı başlangıç, orta (gelişme) ve sonuç kısımlarından oluşmaktadır. (Tumminello, 2008, 7-8) Öyküleştirmek için birbirini izleyen ve genellikle neden-sonuç ilişkisi olan olaylar dizisi denilen olay örgüsü içinde öncelikle olayın, karakterlerin ve olayın geçtiği yer ve zamanın tanıtıldığı başlangıç aşaması, sonra kahramanın problem-çatışmanın yer aldığı olayla karşılaştığı ve buna çözüm yolu aradığı gelişme aşaması ve sonrasında da çatışmanın- problemin çözülmesiyle öykünün sonuna gelinir. Bir dizi halinde sıralanan sahnelerle ilgili resimli taslaklar içine anlatılan hikayeyi açıklamaya yardımcı simgeler (kamera açıları veren yön okları, v.s.) konabilir ve taslakların altına da istenirse hikayenin anlaşılmasını kolaylaştıran o sahneyle ilgili kısa açıklama yazıları yazılabilir.

Bir grafik görselleştirme aracı olarak pek çok alanda kullanılan storyboard bireylerin kendilerini görsel olarak daha kolay ve hızlı olarak ifade edebilmesi, mesajlar oluşturup bunları hedef kitlelerine çok daha hızlı ve pratik bir şekilde iletebilmesi, düşünce, hayal gücü-ımelem- ve sezgilerinden fikirler üretip bunu sunabilmesi ve tüm bunları da görselleştirme nesnesi olan temayı öyküleştirecek bir dizi ardarda sıralanan çizimler ya da resimler yoluyla yapabilmesi nedeniyle önemli bir görsel iletişim aracıdır (Krisztian ve Schlempp-Ülker 2006: 6-8). Storyboard uygulaması fikirleri öyküleştirecek görselleştirmeye yarayan bir planlama aracı işlevini görür. (Tumminello, 2008, 11) Bununla bağlantılı olarak bir projeye ait konu ya da problemlerin tanımlanması amacıyla hikayenin anlatı akışının oluşturulması gerekir. Temaların resimlerle öyküleştirilerek birbirini izleyen resimler halinde bir kompozisyon içinde anlatılması uygulamaları medya alanı dışında eğitim-öğretim gibi diğer hizmet üretim alanlarında da yapılmakta olup storyboard tasarımı yapımı çalışmaları bireylerin hem öğretilen konuları daha

iyi anlamalarını sağlaması hem de yaratıcılıklarını arttırarak zihinsel, psikolojik ve sosyal gelişimlerini olumlu yönde etkilemesi bakımından bir grafik eğitim-öğretim aracı olarak kullanılabilir.

Storyboard bilgi, kavram ve fikirlerin görsel temsillerini sağlayan grafik düzenleyiciler arasında yer alıp ilişkisel düzenleyici olarak da nitelendirilmektedir. (Gangwer, 2009, 52-53) Bu şekilde düşünceyi görsele çevirmeye yarayan grafik düzenleyiciler, bilginin bellekte uzun süre kalma olasılığını arttırmakta, anlamaya yardımcı olmakta ve bilgiyi anlaşılır bir sadelikle açıklamaktadır. Bununla birlikte görseller belli bir konu üzerinde öğrencinin sahip olduğu bilgileri tanımlamak, öğrencinin eleştirel düşünmede, bellekte, anlamada ve organize etmede performansını geliştirmek amacıyla kullanılması eğitim açısından önem taşıyan bir konudur. Bilişsel öğrenme teorisi düşünme bileşenlerini ve benlik, ortaklık ve grup gibi sosyolojik bileşenleri içerdiği gibi öğretimde etkili araçlar olarak yazılı kelimelerle birleştirilmiş görüntülerin-imgelerin kullanımını da desteklemekte olup yapılan çalışmalar yazılı metin ve resimleri kullanan çok model derslerin öğrencilerin performanslarını önemli ölçüde arttırdığını göstermektedir. (Gangwer, 2009, 25) Düşünme, kavramlar oluşturulmasını ve kararlaştırılmasını, anlaşılmasını zor yapının açığa çıkarılmasını ve ilişkilerin çözülmesini gerektirdiği gibi dünyayı anlamaya hizmet eden imge yapısını da gerektirmektedir. (Arnheim, 2009: 283,286) Bu yönüyle düşünmenin imgeleri gerektirmesi, imgelerin de düşünce içermesi sanatı bir görsel düşünme biçimi olarak da ele alabilmemize yol açar. Görsel düşünmenin sanat imgelerinde izleri kavramlar ve uygulamalarının yansıması olan iyice yapılanmış şekiller ve ilişkiler olarak karşımıza çıkar. Zihinsel gelişimlerinin ilk aşamalarında çocuklar betimlemeyi tasarladıkları nesnelerin ve bununla ilgili şekillerin ve uzamsal ilişkilerin karmaşıklığından kolayca ayırdedilen kabaca yaklaşıklarını değişik düzeylerde yapabilirler. (Arnheim, 2009: 284, 286, 288) Diğer taraftan zihinsel gelişimin daha yüksek düzeylerine erişildikçe karmaşık nesneleri ya da bir nesnenin karmaşıklığını algılamak ve bir çizim yapmak için gereken temsili karmaşık kavramları oluşturabilmek, seçebilmek ve kararlaştırabilmek, çizimde daha karmaşık kompozisyon örüntülerini oluşturmak ve böylece çizim yapanın gerek kendi iç dünyasında (düşünce, duygu, heyecan, güdü v.s.) gerek se dış dünyada (fiziksel ve sosyal çevre) farkına vardığı ve resminde yorumladığı kuvvetlerin (nesne ve olaylar ile ilgili kavramlar ve bunların resimde şekil ve ilişkilerle dışavurumu) daha karmaşık bir durum alması mümkün hale gelir.

Bir görselin öğrenmeye ilişkin değeri o görselin sahip olması gereken üç birbiriyle etkileşimli faktörün olumlu özellikler taşımasına bağlı olup bunlar görselin iletişimsel ve psikolojik fonksiyonu, öğretimin içerik ve amacına uygunluğu ile öğrenciler arasındaki bireysel farklılıkları ortaya çıkarma gücüdür (Bhatia, 2005: 138-141). Eğitim alanında öğrenciler sınıfta bir imaja farklı kültürel perspektiften ya

da bireysel açıdan bakabilir ve ona göre diğerlerinden farklı anlamlandırmalar ve seçimler yapabilirler (Goldstein 2008: 8-9). Burada kritik olan öğrencilerin imajların görünen niteliklerinin değil de onların ötesinde çoklu yorumlamalar yapmaya cesaretlendirilmeleridir. Bu kültürlerarası farkındalığın gelişmesi için önemlidir. Bir söylemin sayfa üzerinde temsil edildiği görsel formlar sadece yazılı metinde ifade edilen gerçekliği yansıtmazlar aynı zamanda resim kodlarına, sosyal pratiklere ve onların altında yatan kuvvetlere göre kaynaklarının şeklini değiştirirler (Chaplin 2004: 3)

4.Sonuç

Bu çalışmada yorumlayıcı paradigmaya özgü bazı temel ilke ve kavramların iletişim hizmeti sağlayan kurumsal hizmet üretimi yapan uygulama alanları olarak sinema üretimi sürecine ve storyboard üretimine yansımaları ortaya konmuştur. Bu yönüyle araştırmada aynı zamanda yorumlayıcı paradigmanın uygulanabilirlik özelliği hakkında değerlendirme yapılmıştır. Araştırmada sözkonusu iletişim hizmeti alanları, mikro çalışma grupları ve mikro sosyal inşa yapıları olarak ele alınmıştır.

Yorumlayıcı paradigma bağlamında sinema üretimi sürecinde ve storyboard üretiminde hizmetin içinde geliştiği sosyo-kültürel çevre ve fiziksel-teknik çevreleri sosyal inşanın oluştuğu mikro yapılar olarak ele alabiliriz. Gerek sinema üretimi sürecinin gerekse storyboard üretiminin tüm hizmet üretimi aşamalarında hizmeti üretenler ve hizmetten yararlananlar üretim sürecinin sosyo-kültürel çevresini, sosyo-kültürel çevrenin üretimi gerçekleştirirken kullandıkları mekanlar ve araç-gereçler de fiziksel-teknik çevreyi oluşturmaktadır. Bu çevreler içinde toplumsal etkileşimin ve katılımın yoğun olarak bulunduğu küçük grupları, yani mikro yapıları oluşturmaktadır. Söz konusu çevrelerde gerçekleşen üretimin her aşamasına etkileşim, katılım, kültürel görecelik, değişim gibi yorumlayıcı paradigmaya özgü temel ilke ve kavramların somutlaştırılarak uygulanması ile bireylerin ihtiyaç, istek ve beklentilerine, düşünce, görüş ve duygularına uygun üretimlerin birlikte katılarak yapılması, ve böylece üretim sürecinde etkililiğin ve verimliliğin artırılabilmesi, değişim ve yeniliğe açık bir şekilde sürdürülebilir üretimlerin oluşturulması olanaklı hale gelebilecektir.

Yorumlayıcı paradigmadan bakıldığında sosyo-kültürel ve fiziksel-teknik çevrelerde gerçekleşen hizmet üretimi sürecinin hizmetlerin oluşturulması ve geliştirilmesi, sunulması, değerlendirilmesi ve yenilenmesi aşamalarında mevcut

durumun tespiti, sorunların saptanması, yapılacak yenilik ve değişim unsurlarının belirlenmesi için bireyi, etkileşimi, katılımı ve kültürü-değeri öne çıkaran nitel araştırma yöntemlerinden yoğun olarak yararlanılması doğru bir yaklaşım olacaktır. Nitel yöntemlerde görüşme metodu (derinlemesine, odak grup, vaka), gözlem metodu (katılımlı katılımsız), nitel metin çözümlemeleri (medya, arşiv, rapor v.s.) gibi pek çok bireyler ve metinler üzerinde uygulanan tekniklerin birarada kullanılması ile bireylerin düşünce, duygu-algı , kültür-değer durumlarına göre durum ve sorun tespitinin yapılmasına, çözüm yolları bulunmasına, plan-programların yapılmasına ve uygulanmasına , yenilik ve değişim kriterlerinin oluşturulmasına ve uygulanmasına olanak sağlanabilecektir. Nitel yöntemlerin akademik-bilimsel araştırmalar ve sorun çözmeye-uygulamaya dönük araştırmalar şeklinde hizmet alanlarına uygulanabilmesinin sağlanmasına çalışılmalıdır.

KAYNAKLAR

Altuner, İlyas. “Dil, Anlamlandırma ve Yorumlama Üzerine Bir Deneme”. Beytulhikme an International Journal of Philosophy 2-1 (Haziran 2012): 75-86.

Antmen, Ahu. 20. Yüzyıl Batı Sanatında Akımlar. İstanbul: Sel Yayıncılık, 2010.

Atakan, Nancy. Sanatta Alternatif Arayışlar. İzmir: Karakalem Kitabevi Yayınları, 2008.

Aysever, Levent.”Bu Çağın Metinleri”. Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi 21-2 (Aralık 2004): 91-100.

Barthes, Roland. Göstergebilimsel Serüven. Çev. Mehmet Rıfat - Sema Rıfat, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2005.

Derrida, Jacques, “İnsan Bilimlerinin Söyleminde Yapı, Gösterge ve Oyun”, Çev. Ö. Gözel Toplumbilim 10 (1999): 165-173.

Galeson, David. “Language in Visual Art: The Twentieth Century”. (Mart 2008) erişim tarihi: 10 Nisan 2014. <http://www.nber.org/papers/w13845>

Germaner, Semra. 1960 Sonrası Sanat. İstanbul: Kabalcı Yayınevi, 1996.

Gündoğan, Ali. “Dil düşünce varlık ilişkisi”. Türk Yurdu 178 (2002): 18-22.

Harvey, David. Postmodernliğin Durumu. Çev. Sungur Savran, İstanbul: Metis Yayınları, 1999.

Kagan, Moissei. Estetik ve Sanat Notları, Çev. Aziz Çalışlar, İzmir: Karakalem Kitabevi, 2008.

Leppert, Richard, Sanatta Anlamın Görüntüsü, Çev. İsmail Türkmen, İstanbul: Ayrıntı Yayınları, 2009.

Moran, Berna. Edebiyat Kuramları ve Eleştirisi. İstanbul: İletişim Yayınları, 2005.

Öndin, Nilüfer. XX. Yüzyıl Sanatının Kuramsal Dili Anlamsal Sorgulamalar. İstanbul: Mimarşinan Üniversitesi Güzel Sanatlar Üniversitesi Yayınları, 2009.

Poyraz, Hakan. “Sanat Dili Nasıl Bir Dünya Resmeder”. An International Journal of Philosophy 1-1 (Haziran 2011): 17-25.

Şahiner, Rıfat. Sanatta Postmodern Kırılmalar ya da Modernin Yapıbozumu. İstanbul: Yeni İnsan Yayınları, 2008.

Şaylan, Gencay. Postmodernizm. Ankara: İmge Kitabevi Yayınları, 2002.

Timuçin, Afşar. Estetikte Anlam ve Yorum. İstanbul: Bulut Yayınları, 2011.